

Den Kolde Krig

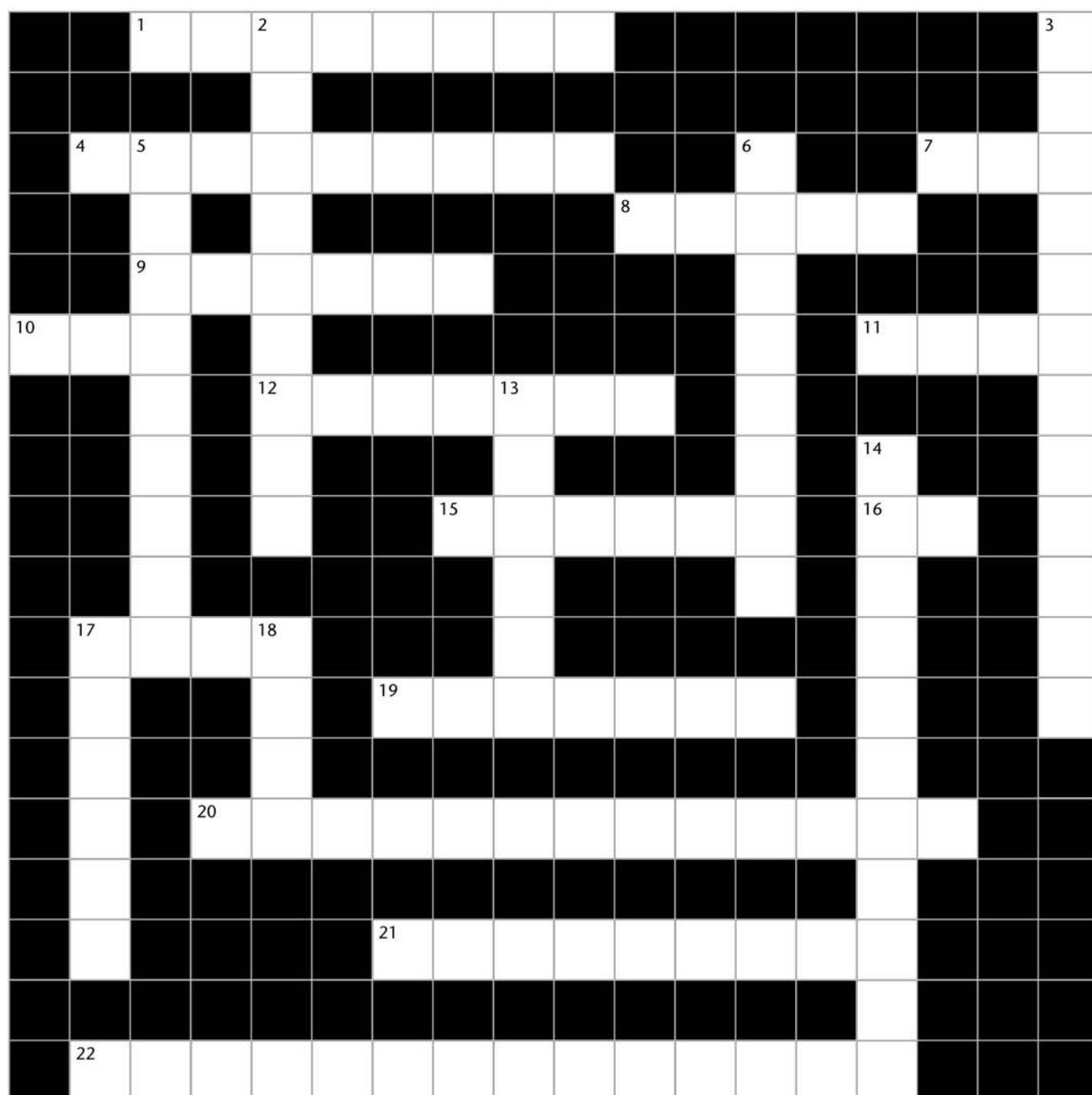
(side 232-255)

Karakteriser Den Kolde Krig

- Beskriv situationen i Europa omkring periodens begyndelse.
- Beskriv situationen i Europa omkring periodens afslutning.
- Hvordan forandrede Europa sig i løbet af perioden?
- Find fem ord fra kapitlet, som du synes karakteriserer Den Kolde Krig.
- Nævn en begivenhed fra perioden, som du ikke tror kan foregå i nutiden. Begrund.

Kryds og tværs

Når du har læst side 232-249, kan du løse nedenstående kryds og tværs.

Vandret:

- 1) Japansk by, der blev ramt af en atombombe
- 4) Britisk premierminister under Anden Verdenskrig
- 7) Forkortelse for Østtyskland
- 8) Her var der krig i begyndelsen af 1950'erne
- 9) Amerikansk præsident i 1980'erne
- 10) Blev leder i Kina i 1949
- 11) Stat, hvor Sovjetunionen opstillede missiler i 1962
- 12) Præsident i Rusland efter Sovjetunionens sammenbrud
- 15) Cubansk leder
- 16) Forkortelse for Forenede Nationer
- 17) Vestlig forsvarsalliance
- 19) Amerikansk præsident i begyndelsen af 1960'erne
- 20) Amerikansk politik for at forhindre kommunismen i at brede sig
- 21) Amerikansk præsident under Anden Verdenskrig
- 22) Sovjetisk ledet forsvarsalliance

Lodret:

- 2) Sovjetunionens sidste leder
- 3) Amerikansk plan for at hjælpe de vesteuropæiske lande økonomisk
- 5) Japansk by, der blev ramt af en atombombe
- 6) Sovjetisk leder under Cubakrisen
- 13) Sovjetisk diktator fra 1920'erne til 1953
- 14) Land, hvor Sovjetunionen udkæmpede en krig i 1980'erne
- 17) Grænseflod mellem Tyskland og Polen
- 18) Grænseflod mellem Tyskland og Polen

Hvad er rigtigt?

Ved hvert udsagn/spørgsmål er der flere svar. Sæt kryds ved det rigtige.

Verdenserklæringen om Menneskerettighederne

- indeholder kun borgerlige og politiske rettigheder
- indeholder kun sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder
- indeholder både borgerlige og politiske samt sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder

Hvem holdt talen om Jerntæppet gennem Europa?

- Præsident Truman
- Winston Churchill
- Præsident Roosevelt
- Josef Stalin

Hvem i Danmark fik især gavn af Marshall-hjælpen?

- Landmændene
- Lastbilchaufførerne
- Fabriksejerne
- Lærerne

Hvornår blev Tyskland delt i Vest- og Østtyskland?

- 1945
- 1949
- 1955

Mao Tse-Tung var

- kommunist
- nationalist
- liberalist
- nazist

Hvor blev Berlinmuren bygget?

- Rundt om Østberlin
- Rundt om Vestberlin
- Rundt om hele Berlin

Hvornår blev Berlinmuren opført?

- 1949
- 1955
- 1961
- 1965

Hvornår faldt Berlinmuren?

- 1981
- 1989
- 1991

Forskellige menneskerettigheder

Side 234 kan du læse om *Verdenserklæringen om Menneskerettighederne*.

- Hvorfor var det vigtigt for FN at få lavet en verdenserklæring om menneskerettighederne?
- Hvilke forskellige typer menneskerettigheder diskuterede man?
- Hvorfor havde USA og Sovjet svært ved at blive enige om, hvilke rettigheder, der skulle være indeholdt i FN's verdenserklæring

Læs Verdenserklæringen om menneskerettighederne, fx på

http://www.un.dk/Danish/Menneskerettighedserkl/dk_rettigh_frame .htm

- Vælg 5 artikler, som, du synes, er de vigtigste.
- Lav en prioriteret liste over artiklerne med den vigtigste øverst.
- Sammenlign jeres prioriteringer i klassen.
- Diskuter, hvilke rettigheder man kan kategorisere som borgerlige og politiske rettigheder, og hvilke man kan kategorisere som sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder.
- Diskuter hvilke rettigheder, I har prioriteret højest.

Ordbog over Den Kolde Krig

Lav en ordbog over den kolde krig. Find alle de ord og begreber fra kapitlet, som du ikke kender, og skriv en kort forklaring på dem. Brug teksten i bogen, og suppler evt. med et leksikon.

Spændingsbarometer

Lav en tidslinje over Den Kolde Krig. Tidslinjen skal være et spændingsbarometer, der viser, hvor stor spændingen mellem de to stormagter var på forskellige tidspunkter.

- Udvælg de begivenheder, der havde betydning for, at spændingen ændrede sig, og marker dem på tidslinjen. Angiv grafisk om de bidrog til afspænding eller oprustning.
- Brug farver eller andre grafiske elementer til at vise på tidslinjen, hvor stor spændingen var i de forskellige perioder af Den Kolde Krig.

Den Kolde Krigs årsager

- Sammenlign kilde A og kilde B's forklaringer på, at der opstod modsætninger mellem Øst og Vest.
- Hvordan vil du forklare forskellene?
- Sammenlign kilde A med bogens forklaringer.
- Sammenlign kilde B med bogens forklaringer.
- Hvordan vil du forklare forskellene i forklaringerne?
- Kilde B's forklaring vil man ikke finde i nye historiebøger. Hvorfor ikke?
- Hvilke forklaringer (kilde A, B eller bogen), mener du, er mest troværdige? Begrund dit svar.

Kilde A:

I Ejler Møller: *Verdenshistorie for Folkeskolen*, 1958, kan man læse denne forklaring på starten på Den Kolde Krig:

”Under krigen havde de allierede statsmænd af og til holdt møder for at drøfte, hvorledes de skulle samarbejde. Men da krigen var afsluttet, hørte enigheden op, og der opstod store politiske modsætninger. På den ene side stod Sovjetunionen, en række østeuropæiske lande og Kina og på den anden side USA og de fleste vest- og sydeuropæiske lande. Sovjetunionen opretholdt et stærkt militærvæsen og havde til stædighed en millionhær under våben. Langs dets vestgrænse skabte det en række vasalstater, som sammen dannede den såkaldte *Østblok*.

Som modvægt mod Østblokken og til værn for de demokratiske samfundsidealer har de fleste vesteuropæiske stater samt USA og Canada dannet en ”*Atlantehavsunion*” (NATO). Under fælles forsvarsledelse har disse stater arbejdet på at styrke deres forsvar.”

Kilde B:

I en skole bog til historieundervisningen i DDR, Horst Diere: *Geschichte in Übersichten* (Historie i oversigt), 1982, giver denne forklaring på Den Kolde Krig:

”USA-imperialisterne udnyttede deres position efter Anden Verdenskrig til at gøre krav på det verdensherredømme, som var deres mål. [...] USA-regeringen gjorde derfor kampen mod Sovjetunionen og tilbage-
trængning af socialismen til den centrale opgave for sin politik. Den (USA's regering) sprængte anti-Hitler-koalitionen^{*)}, brød Potsdam-aftalen^{**)} og førte en politik, der udfordrede Sovjetunionen, og som ”balancerede på randen af krigen”. Overgangen til denne magtpolitik og Den kolde Krigs politik blev erklæret gennem den tidligere britiske premierminister Churchills tale i Fulton den 5. 3. 1946 og fuldført med Truman-doktrinen i marts 1947. Dens hovedindhold var: Militær oprustning, imperialistisk aggression, sabotagehandlinger, atombombediplomati, handelsembargo, antikommunistisk korstog mod Sovjetunionen og de folkedemokratiske stater og mod de demokratiske kræfter i de imperialistiske lande. [...]

Herefter fulgte Marshall-hjælpen (opkaldt efter USA's udenrigsminister) i juni 1947 til 16 vesteuropæiske regeringer. Dermed var Vesteuropas underkastelse under USA-herredømmet fuldbragt.”

*) USA, Sovjetunionen, Storbritanniens og Frankrigs samarbejde om at bekæmpe nazismen.

**) Aftale indgået på Potsdamkonferencen 17.7-2.8.1945. Her fastlagde man Oder-Neisegrænsen og inddelte Tyskland i fire besættelses-zoner (se kort side 239), der en overgang til afnazificeringen var gennemført skulle være besat af USA, Sovjetunionen, Storbritannien og Frankrig. Trods besættelseszonerne skulle Tyskland fortsat have en fælles økonomi. Det blev også aftalt, at hver besættelsesmagt kunne hente krigsskadeserstatning i sin egen zone. Pga. Sovjetunionens store tab under krigen skulle landet have 25 % af krigsskadeserstatningerne i vestzonerne.

Sovjetunionen og Marshall-planen

Du kan læse om Marshall-planen side 236-237. Sovjetunionen var stærkt kritisk over for den amerikanske plan. I 1947 holdt den sovjetiske viceministerpræsident Georgij Malenkov en tale om forholdet mellem Sovjetunionen og de østeuropæiske stater på den ene side og USA og Vesteuropa på den anden side:

”Gennem den sejrige krig imod fascismen er socialismens og demokratiets magtstilling blevet styrket. Den imperialistiske lejr position er derimod blevet svækket. Et af de vigtigste resultater af den 2. verdenskrig er styrkelsen af Sovjetunionen og oprettelsen af et nyt demokratisk regime under ledelse af arbejderklassen i en række lande [...]

USA er gået over til en utilsløret ekspansionspolitik, der har til formål at oprette verdensherredømmet. Under disse nye efterkrigsforhold fuldbyrdes forvandlingen i forholdene mellem krigens allierede fra i går, som i fællesskab har kæmpet imod det fascistiske Tyskland og det imperialistiske Japan. Der dannedes to modsatte retninger i den internationale politik. Den ene politik forfølges af Sovjetunionen og det nye demokratiske lande. Sovjetunionens og de demokratiske landes udenrigspolitik tager sigte på at undergrave imperialismen, på at sikre en fast demokratisk fred mellem folkene og på den største udbygning af det venskabelige samarbejde mellem fredselskende folkeslag. [...] I den internationale politik anden retning er den herskende klique af amerikanske imperialister de ledende. [...]

- Hvad anklager Malenkov USA for?
- Hvilken rolle spiller Sovjetunionen ifølge Malenkov?
- Malenkov taler om et nyt demokratisk regime. Hvad mener han med det?
- Er det rimeligt at betegne regimet som demokratisk?

Trumandoktrinen

Side 236 og 237 kan du læse om Trumandoktrinen. Her er et uddrag af den tale, som præsident Truman holdt til den amerikanske kongres den 12. marts 1947:

”I en del lande i verden er befolkningerne mod deres vilje blevet påtvunget totalitært styre. De forenede Staters regering har flere gange protesteret mod tvang og trussel, mod krænkelse af Jalta-aftalen^{*)} i Polen, Rumænien og Bulgarien.

I dette øjeblik af verdenshistorien er næsten alle nationer nødsaget til at vælge mellem to forskellige livsformer. Valget er alt for ofte ikke frit.

Den ene livsform er baseret på flertallets vilje og karakteriseret ved frie institutioner, repræsentativt styre, frie valg, garantier for den personlige frihed, tale- og religionsfrihed, og den er fri for politisk undertrykkelse.

Den anden livsform hviler på en minoritets vilje, påtvunget flertallet. Den hviler på terror og undertrykkelse, kontrolleret presse og radio, valgfusk og undertrykkelse af den personlige frihed.

Jeg tror, det bør og skal være De forenede Staters politik at støtte frie folk, som gør modstand mod forsøg på at undertrykke det – det være sig af en væbnet minoritet eller af pres udefra.

Jeg tror, vi bør og skal hjælpe frie folk til at fremme deres egen skæbne, som de selv vil.

Jeg tror, vor hjælp først og fremmest skal ske som økonomisk og finansiel bistand for at fremme økonomisk stabilitet og ordnede politiske forhold.”

*) Aftale mellem USA, Sovjetunionen og Storbritannien på en konference i Jalta ved Sortehavet den 4.-11. februar 1945. Jeg må konstatere, at en lignende udvikling også har fundet sted i en del andre lande.

- Hvem repræsenterer de to livsformer, som Truman taler om?
- I opgaven *Den Kolde Krigs årsager* beskriver tekst B indholdet af Trumans tale. Hvordan stemmer det overens med uddraget af kilden?
- Hvorfor var Sovjetunionen så meget imod Trumandoktrinen?

Sovjet efter krigen

Side 237 kan du læse om Sovjetunionens og USA's uenighed om Tyskland.

- Hvilke krav stillede Sovjet til Tyskland efter krigen?
- Synes du, det var et rimeligt krav?
- Hvorfor ville USA ikke stille samme krav?
- Uenigheden om Tyskland førte til et brud mellem sejrherrene. Tror du, at USA kunne have undgået bruddet, fx ved at være imødekommende over for Sovjets ønsker om erstatning? Begrund.

Tyskland efter krigen

Se billedet side 238.

- Beskriv stemningen i billedet.
- Hvilke overvejelser tror du, at personerne på billedet har gjort sig om det, de er i gang med? Hvordan føles det for dem at dyrke grøntsager netop her? Hvorfor gør de det?

Koreakrigen

Side 241 kan du læse om Koreakrigen.

- Hvad gik konflikten mellem Nord- og Sydkorea ud på?
- Hvad havde konflikten mellem Nord- og Sydkorea med konflikten mellem USA og Sovjet at gøre?
- Hvad blev resultatet af Koreakrigen?
- Læs om FN på side 234 og 235. Synes du, at det var en opgave for FN at gå ind i Koreakrigen? Begrund dit svar.
- Forestil dig, at du er den amerikanske præsident. Skriv til FN, hvor du prøver at overbevise dem om, at FN skal gå ind i Koreakrigen.
- Forestil dig, at du er den Sovjetiske leder. Skriv til FN, hvor du prøver at overbevise dem om, at FN ikke skal gå ind i Koreakrigen.

En verden til forskel

USA og Sovjet var meget forskellige. De var helt uenige om, hvordan samfundene skulle indrettes. Sammenlign de to supermagter, så man tydeligt ser forskellene.

- Vælg 5 områder, som du vil sammenligne dem på. Du kan fx bruge begreber som styreform, produktion, den enkeltes rettigheder og økonomi.
- Find oplysninger i bogen, på biblioteket og internettet.
- Lav en grafisk fremstilling, hvor du punkt for punkt viser forskellene på de to supermagter.
- I kan evt. i grupper finde billeder og lave en collage, der viser forskellene.

Danmark i NATO

Side 249 kan du læse om NATO. Danmark var med i forsvarsforbundet fra starten i 1949. Men ikke alle var glade for, at vi kom med i NATO.

Fra leder i DKP's (Danmarks Kommunistparti) avis *Land og Folk* den 23. marts 1949.

”Så fik de deres vilje.

Med Hans Hedtoft (socialdemokratisk statsminister) og Ole Bjørn Kraft (konservativ), med Edvard Sørensen (venstre) og Viggo Starcke (retsforbundet) i spidsen bekendte det store flertal af folketingets medlemmer sig i eftermiddags til Atlantpagten (NATO), det vil sige til krigspolitikken, til oprustningen og alt, hvad dermed følger.

[...]

det er på ingen måde udtryk for den stemning, som behersker det store flertal af det danske folk, men som regeringen stædigt vægrede sig ved at lade komme til udtryk gennem en folkeafstemning.

Den vårfloed af protester mod tilslutningen til Atlantpagten, som de sidste dage er skyllet ind over regeringen viser, at efterhånden som befolkningen gennem bladdiskussionerne, gennem de mange protestmøder og nu sidst gennem rigsdagsdiskussionen får kendskab til Atlantpagtens virkelige indhold, er den ikke i tvivl om, hvilken stilling den skal tage.

Ingen nok så dreven stats- eller udenrigsminister vil nemlig kunne få den jævne mand bort fra den opfattelse, at blokpolitik er krigspolitik, at krigspolitik betyder oprustning, og oprustning betyder nye skatter og nye afsavn.

[...]

De fik deres vilje – det er ubestridt.

Men der er langt – der er meget langt fra, at en udenrigsminister sætter sit navn på et stykke papir, som skal deponeres i De forenede Staters arkiv, og til at få det danske folk til gennem tyve år *) at stille sig til rådighed som kanonføde for herrerne i Wall Street.

De herrer, der nu med vold og magt har sat deres vilje igennem, vil opdage, at deres vilje i virkeligheden intet er værd – for folket støtter dem ikke.

Kampen om Danmarks indlemmelse som brik i atlantehavslanternes krigsblok blev ikke afgjort i folketingsalen i går. Den afgøres der, hvor det danske folk lever og arbejder. Og kampen går videre.

Fra arbejdspladser og fagforeninger, fra enkeltpersoner og organisationer vil protesterne fortsætte og bevidne, hvor det danske folk står.

Og de, som i går med deres navn bekræftede deres tilslutning til, at Danmark skal drages ind i krigens kreds, vil snart finde sig selv som en ynkelig samling generaler uden hær.

De vil opdage, at vel kan de forpligte sig selv til at føre landet i krig og ulykke – men de kan aldrig forpligte det danske folk.”

*) Aftalen om NATO (Atlantpagten) gjaldt i 20 år, dvs. til 1969. På det tidspunkt besluttede man at forlænge aftalen.

- Hvad mener *Land og Folk* om Danmarks tilslutning til NATO?
- Hvorfor og hvordan mener *Land og Folk*, at Danmark er kommet med?
- Hvem vil ifølge *Land og Folk* have fordele/ulemper af medlemskabet?
- Hvordan vil den danske befolkning ifølge *Land og Folk* reagere på medlemskabet?

Økonomiske rutscheture

Side 250-52 kan du læse om den danske økonomi.

- Lav en tidslinje over den økonomiske udvikling i Danmark i tiden efter Anden Verdenskrig.
- Udvalg de begivenheder, der påvirkede Danmarks økonomi, og indtegn dem på tidslinjen. Marker grafisk om de forværrede eller forbedrede økonomien.
- Brug farver eller andre grafiske elementer til at vise på tidslinjen hvor god eller dårlig økonomien var i de forskellige perioder.

Folks arbejde

Fra side 250 kan du læse om livet i Danmark under Den Kolde Krig.

Erhvervsaktive fordelt på erhverv.

	1960	1965	1970	1975	20__
Landbrug, fiskeri mv.	18 %	15 %	11 %	10 %	
Industri, håndværk mv.	31 %	31 %	29 %	26 %	
Bygge- og anlæg	7 %	8 %	9 %	8 %	
Handel, transport og andre private servicevirksomheder	32 %	32 %	32 %	32 %	
Offentligt ansatte	12 %	14 %	19 %	25 %	

(kilde: Statistisk tiårsoversigt)

Tegn søjler, som viser, hvor mange procent af de erhvervsaktive, der arbejdede inden for de enkelte områder i 1965, 1970 og 1975.

- I hvilke erhverv skete der den største ændring fra 1960 til 1975?
- Giv en forklaring på det.
- Nævn nogle af de følger, som ændringerne i erhvervsfordelingen fik.
- Undersøg, hvordan erhvervsfordelingen har udviklet sig siden 1975, og skriv tallene ind i skemaet.

Danmark under Den Kolde Krig

Hvordan var det at leve i Danmark under Den Kolde Krig? Lav et interview med en voksen, der har oplevet Den Kolde Krig. Inden interviewet skal du udarbejde en spørgeguide med spørgsmål, du vil stille. Det skal handle om nogle af emnerne fra kapitlet, fx:

- Angst for atomkrig
- Holdning til kommunismen
- Arbejdsløshed
- Nye forbrugsgoder i 60'erne
- Oliekrisen
- Medlemskab af EF